

Yhdistyksen perustoiminta

Pidä Saaristo Siistinä ry:n (myöhemmin PSS ry) perustoiminta edistää ympäristön- ja luonnonsuojelua merijärvialueilla. Monet valtion virastot ja muut suuret veneilyjärjestöt viittaavat PSS ry:n kotisivuille tai yhdistykseen ylipäättänsä, kun puhutaan vesistömatkailun ympäristöasioista.

Ravinteiden vähentäminen ja kierrättäminen

Yhdistyksen toiminta on erityisen aktiivista vesimatkailun ravinnepäästöjen vähentämisessä. Yhdistyksellä on yhteensä omistuksessa tai huollossa yli kolmekymmentä imutyhjennyslaitetta. Veneilijä voi tyhjentää veneensä käymäläjätessäiliön näihin kelluviin imutyhjennyslaitteisiin. Imutyhjennyslaitteet sijaitsevat sellaisilla alueilla jossa ei imutyhjennysmahdollisuutta muuten ole. Ilman yhdistyksen laitteita olisi veneilijä useimmiten pakotettu tyhjentämään käymäläjätevesisäiliön sisältö suoraan vesistöön. On laskettu, että neljän hengen seurue tuottaa kahden päivän aikana virtsan ja ulosteen mukana 20 grammaa fosforia (P) ja 100 grammaa typpeä (N). Tuo ravinnemäärä vesistöön päätyessään aiheuttaa 20 kilogramman levänkasvun (märkäpaino). ¹Suomessa on noin 195 000 ²rekisteröityä venettä.

Saaristomerellä tilanne kelluvien imutyhjennyslaitteiden suhteen on erityisen kriittinen. Nauvon ja Korppoon pääsaarien eteläpuolella ei ole muita imutyhjennysmahdollisuuksia kuin yhdistyksen kelluvat laitteet. Mikäli nämä laitteet joudutaan poistamaan huonon kunnon vuoksi, ei veneilijällä ole muuta mahdollisuutta kuin tyhjentää täysi septitankki mereen tai vastaavasti laskea käymäläjätteet suoraan mereen. Laitteet ovat jo nyt kriittisen huonossa kunnossa ja vaatisivat noin 150 000 euron arvoisen remontin. Helsinki-Tammisaari välille tulisi myös hankkia kelluvia imutyhjennyslaitteita. Järvi-Suomessa käymäläjätteiden vastaanottoverkosto on myös uusimista vailla, sillä 1990-luvulla hankitut vastaanottolaitteet alkavat olla käyttökelvottomia. Uusia laitteita ei pystytä hankkimaan rahoituksen pienuuden vuoksi.

Yhdistyksellä on hoidettavanaan yli kaksisataa kompostoivaa kuivakäymälää eri vesistöalueilla. Vesistömatkailijoita rohkaistaan käyttämään näitä kuivakäymälöitä jotta a) veneiden käymäläsäiliöt eivät täytyisi niin nopeasti ja b) mahdollisimman paljon käymäläjätettä saataisiin kiinteisiin maalla sijaitseviin säiliöihin, näin pyritään minimoimaan veneilystä aiheutuvaa ravinnepäästöongelmaa. Näiden kuivakäymäläöiden tuotteet ovat tähän asti olleet ravinnekierron ulkopuolella, eikä lopputuotetta ole hyödynnetty. Viimeistään kuitenkin nyt on nämä varannot valjastettava ravinnekierrätyksen piiriin. Yhdistys etsii aktiivisesti ratkaisua kyseisiin asiaan ja on valmis lähtemään isoonkin yhteistyöhön sopivan tahon kanssa, jotta ongelma pystytään ratkaisemaan ja kääntämään voitoksi (*from trash to cash*).

Vaaralliset aineet ympäristössä ja kierrätys

PSS ry vaikuttaa toiminnallaan positiivisesti vesistöjemme äärellä elävien ja toimivien kansalaisten elinympäristön turvallisuuteen, terveellisyyteen sekä kulttuuriympäristöön. Takaamalla sujuva ja

¹ Knuuttila & Haaksi, 2015

² http://www.trafi.fi/tietoa/trafista/ajankohtaista/2856/uudellamaalla_rekisterissa_neljannes_suomen_veneista

liiketoimintaan sitoutumaton jätehuolto haavoittuvilla ja vaikeasti saavutettavilla alueilla (liiketaloudellisesti kannattamattomilla) edesautetaan ympäristön roskattomuutta sekä minimoidaan yksilön tai yhteisöjen halua tai tarvetta hylätä jätteensä luontoon (mereen, järveen tai maalle). Visuaalisen ja ekonomisen haitan lisäksi ympäristöön hylätyt jätteet aiheuttavat ympäristöriskin niiden sisältämien, luonnolle vaarallisten, aineiden vuoksi. Esimerkiksi muovi sisältää ainesosia ja yhdisteitä, jotka ovat vaarallisia ympäristölle ja ihmiselle. 75 % mereen päätyvästä roskasta on muovia³. Toimiva ja luotettava jätehuolto on avainasemassa kun pohditaan saariston kulttuuriympäristön säilymistä, sekä elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä siellä.

Yhdistys haluaa jatkossakin kantaa vastuunsa luonnonvarojen oikeanlaisen käytön suhteen, sekä olla mahdollistamassa ja edistämässä kierrätystä. Ilman yhdistyksen jätehuoltotoimintaa on vaikea nähdä, että kierrätys vaikeasti tavoitettavissa kohteissa olisi enää mahdollista sen aiheuttamien kustannusten vuoksi. Uuden tuottajavastuulain myötä kunnilla ei ole enää jatkossa lain mukaista velvoitetta täydentää pakkausjätteen keräystä alueilla joissa asukkaita on vähemmän kuin 500 taajamassa. Esimerkiksi Saaristomerellä tämä tarkoittaisi sitä, että viimeiset lain vaatimat kierrätyspisteet olisivat Paraisten keskustassa. Ikävä kyllä, laki tässä kohtaa tarkoittaa auttamattomasti sitä, että kierrätysmahdollisuudet harvaan asutussa saaristossa tulee vähenemään. Yhdistyksen avustus perustuu siihen, että se hoitaa jätehuollon siellä missä sitä muuten ei olisi sen aiheuttamien kustannusten vuoksi. 12 700 yhdistyksen jäsentä on vahva tahdonilmaisu siitä, että jätehuolto ja kierrätysmahdollisuudet halutaan pitää myös niillä alueilla, joilla sitä muuten ei olisi.

Tutkimus-, ennakointi-, arviointi ja selvitystoiminta

Pidä Saaristo Siistinä ry:n alukset liikennöivät avovesikauden miltei kaikilla Suomen isoilla vesistöalueilla (Pohjanlahti, Saaristomeri, Päijänne, Saimaa). Alukset pyrkivät ajamaan kustannustehokkaasti ennalta suunniteltuja reittejä, mutta mahdotonta ei ole, että alukset tekevät reiteiltään poikkeamia tai hoitavat muita töitä varsinaisen työnsä ohessa.

Alukset voitaisiin esimerkiksi valjastaa tekemään tietyn alueen ympäristöntilan tai uhanalaisten lajien seurantatoimintoja. Tämä toimenpide tulisi suunnitella seurannasta vastaavan viraston tai instituutin kanssa, jotta tehty työ (seuranta) pystyy vastaamaan ympäristöpolitiikan ja -lainsäädännön valmistelua, kehittämistä, toimeenpanoa, kansainvälistä yhteistyötä sekä päätöksentekoa ja päätösten vaikutusten arviointia.

Myös öljyntorjuntavalmius voisi olla luonteva osa yhdistyksen toimintaa. Yhteistyötä pelastuslaitosten kanssa tehdään, mutta asianmukaisen varustelun myötä se voisi olla paljon kiinteämpääkin esimerkiksi harjoitusten osalta. Alusten öljyntorjuntavalmius ja yhteistyö olisi erityisen tärkeää Järvi-Suomessa, jossa varsinaiset öljykuljetukset on lopetettu, mutta vesillä liikennöi kuitenkin paljon sekä rahti-, risteily-, että huvialuksia, joissa on jopa kymmenien tuhansien litrojen polttoainetankit. Paikalliset pelastuslaitokset ovat pieniä ja useat toimivat vapaaehtoisvoimin, jolloin tiivis yhteistyö olisi erittäin hyvin perusteltua. Järvi-Suomessa erityisesti erittäin uhanalaisen saimaannorpan elinalue Saimaa on aluetta, jossa konkreettista yhteistyötä olisi mietittävä ja saatava aikaiseksi nopealla aikataululla.

Pidä Saaristo Siistinä ry:n tämänhetkinen toiminta palvelee Suomen merenhoidon seurantaohjelmaa. PSS ry tuottaa tietoa meren roskaantumisesta Suomessa. Seurantaa tehdään meren rannikolla 11 rannalla

³ http://www.pidasaaristosiiistina.fi/files/1338/Tiivistelmä_Suomen_tuloksista.pdf

Kotkasta Kalajoelle. Meren roskaantuminen on yksi EU:n meristrategiadirektiivin mittareista, joilla arvioidaan meren tilaa (kuvaaja 10). Yhdistys myös tekee meren roskaantumiseen liittyvää tiedotustyötä, näin nostaen tuota taakkaa SYKEN tai muun viranomaisen hartioilta.

Yhdistys on mukana myös BONUS-tutkimusohjelman rahoittamassa projektissa nimeltä CHANGE. Projektissa selvitetään muun muassa antifouling-maalien tehoa Itämeren eri alueilla. Jo nyt voidaan todeta, että Suomen markkinoilla olevat antifouling-maalit joiden teho perustuu kemialliseen ominaisuuksiin ovat liian ”tehokkaita” ja siten myös liian myrkyllisiä Suomen olosuhteisiin. Projektin edetessä olemme myös kuulleet, että antifouling-maalien käyttö olisi yllättävän yleistä Järvi-Suomessakin, jossa kyseisten maalien käyttö on kielletty. Väitteen paikkaansa pitävyys on tutkittava ja rydyttävä tarvittaessa toimenpiteisiin, jos näin on.

Projektissa selvitetään myös rannikon kuntien jo tehtyjä maaperätutkimuksia ja kootaan tämä tieto yhteen. Kaikki tämä tieto palvelee valmisteilla olevan *kansallisen pilaantuneiden maa-alueiden riskienhallintaohjelmaa* ja sen valmistelua.

Toiminnan uhat

PSS ry:n toiminnan suurimmat uhat ovat suunnitellut leikkaukset yhdistyksen perustoiminnasta sekä vanheneva ja käyttötarpeisiin riittämätön aluskalusto.

Yhdistyksen toiminta-avustuksen leikkaus johtaa väistämättä toimintojen leikkauksiin. Tähän asti olemme saaneet erillistä rahoitusta meren rantojen roskaantumisen tutkimiseen, mutta tähän puhtaasti ympäristöhallinnon tarpeeseen tehdyn tutkimuksen jatkolle ei ole mahdollisuutta, jos nyt aiotunlaiset leikkaukset toteutetaan. Samoin kansalaisten ympäristötietoisuuden lisääminen esimerkiksi suosittu Siisti Biitsi –roskienkeruutalkoon avulla on uhattuna, jos resurssit pienenevät. Tuhansia ihmisiä siivoamaan liikuttanut rantojen siivoukspanja on herättellyt ihmisiä havahtumaan roskaantumisongelmaan tehokkaammin kuin mikään muu keino.

Yhdistyksen pieni, tehokkaasti sekä vaikutuksellisesti käytetty 1,3 miljoonan euron talousarvio riittää perustoiminnan ylläpitämiseen, mutta suuria investointeja se ei mahdollista.

Yhdistys on siinä tilanteessa, että aikoinaan lahjoituksina saadut tai voimakkaasti yhteiskunnan tukemat huoltoalukset ovat käyttöikänsä päässä. Uudet huoltoalukset maksavat noin 1,5 miljoonaa euroa/kpl, eikä rahoitusta ole. Operointi vanhalla aluskalustolla on myös taloudellisesti sekä ympäristön näkokulmasta kestänyt. Aluksia on ylläpidetty ja huollettu hyvin, mutta niiden tekniikka ja rungot ovat tulleet käyttöikänsä päähän. Normaalien huoltokulujen lisäksi yhdistyksen taloutta rasittavat yhä suurenevat korjaukset ja laitteiden uusimiset.

Mikäli rahoitusta uusiin huoltoaluksiin ei saada järjestymään, on koko yhdistyksen jätehuoltotoiminta vaakalaudalla. Saaristolaiset ja veneilijät arvostavat PSS ry:n jätehuoltotyötä ja juuri jätehuoltotyö tuo uskottavuutta ympäristökasvatukselliseen työhön. Me toimimme kuten opetamme ja siksi viestiämme kuunnellaan.

Esitämme, että perusrahoituksemme säilyy ennallaan ja huoltoaluslustomme uusimista varten varataan valtion talousarviosta rahaa 5 vuodeksi 500 000 e/vuosi.